

JAMIYATDA YOSHLARNI MA'NAVIY-AXLOQIY TARBIYALASH O'RNI

Ahadova Farida Muxiddin qizi

Termiz davlat universiteti

Xorijiy filologiya fakulteti 2 kurs talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada tarbiya, yoshlardagi axloqiy ma'naviy tarbiya jarayonining mazmuni va mohiyati, tarbiyaning inson hayotidagi ahamiyati, shaxsni kamol topishida tarbiyaning o'rni yoritib berilgan.

Tayanch so'zlar: tarbiya, tarbiya jarayoni, tarbiya turlari, tarbiyaning umumiy vazifalari, yoshlar tarbiyasi, komil inson, mutafakkir.

Adolatli va odobli insonni tarbiyalash azaldan jamiyatning asosiy masalalaridan biri bo'lib kelgan va shunday bo'lib qoladi. Chunki ma'naviy barkamol insonni tarbiyalash juda mashaqqatli ish bo'lib, katta mehnat va tajriba talab etadi. Shu boisdan ham muhaddislar, mutafakkirlar, buyuk notiqalar, allomalarning buyuk asarlari asosan yoshlarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashga bag'ishlangan. Jumladan, Imom Buxoriyning "Al-Adab-al-Mufrad", Imom Termiziyning "Al-Ilal fi-l-Hadis", Hakim Termiziyning "Navodir al-usul", Jaloliddin Rumiyning "Masnaviyi ma'naviyi", Sa'diy Sheroziyning "Guliston" va "Bo'ston"i, Kaykovusning "Nasihatnoma"si va boshqalar axloqiy nasihat asarlari bo'lib, bugungi kunda ham yoshlarni tarbiyalash vositasi sifatida foydalaniladi.

Ilmiy-texnikaviy, ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot natijasida madaniyat va millatlarning uyg'unlashuvi, ajdodlarimizning bebaho merosi, ajdodlarimiz ko'z qorachig'idek asrab-avaylab, shu kungacha e'tiqod qilib kelgan, hech qanday kamchilikni ko'rmagan millat va Vatan madaniyati va ma'naviyati, urf-odatlar, diniy qadriyatlar bugun g'arbliklarning tahdidiga duchor bo'lmoqda. Biz yoshlar ajdodlarimizning buyuk ilmiy, ma'naviy-axloqiy merosini, ajdodlarimizning urf-odat va

marosimlarini, milliy qadriyatlarimizni, jonajon Vatanimizda tugʻilib oʻsgan, zurriyotlarimizni bunyodkorlik, ilm-maʼrifat rahnamolari nomlari bilan faxrlantirgan buyuk zotlarni oʻrgatish orqaligina bu diniy, ilmiy va siyosiy tahdidlarning oldini olishimiz mumkin. Hakim Termiziy, Fargʻoniy, Beruniy, Ibn Sino, Bahouddin Naqshband, Xoʻja Ahmad Yassaviy, Alisher Navoiy kabi buyuk mutafakkir va allomalarning ilmiy, maʼrifiy, maʼnaviy-axloqiy asarlarini oʻrganib, ularni sizlar uchun boʻlayotgan ommaviy madaniyat va maʼnaviyatimizga qarshi mustahkamlashimiz mumkin.

Shu bois 2017-yil 14-fevralda davlatimiz rahbari Sh.M.Mirziyoyevning farmoni bilan Imom Termiziy ilmiy-tadqiqot markazi, 2018-yil 16-fevralda esa Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni bilan Hadis fanlari maktabi tashkil etilib, “Hadis fanlari” yoʻlga qoʻyildi. Buning asosiy sababi oʻtmishning boy va bebaho merosini oʻzlashtirib, yosh avlod taʼlim va tarbiyasini kuchaytirishdan iborat.

Insoniyat paydo boʻlganidan beri yoshlarni tarbiyalash masalasi eng muhim vazifa boʻlib kelgan. Jamiyat taraqqiyotini, yurt obodligini, tinchlik-osoyishtalikni barcha allomalar, mutafakkirlar, xalq ziyolilari yoshlar tarbiyasi bilan bogʻlagan.

Qayerda taʼlim masalasi tarbiya, milliy qadriyatlar, urf-odatlar, milliy mentalitet bilan bogʻliq boʻlsa, taraqqiyot va taraqqiyotga erishildi. Yoshlar taʼlim va tarbiyani mensimagan joyda milliy inqirozlar, bosqinchilik sodir boʻldi. Komil insonni tarbiyalash azaldan muhim ijtimoiy vazifa hisoblanib, bilimli inson jamiyatning boyligi hisoblanadi. Insonning goʻzalligi uning olgan bilimi bilan oʻlchanadi. Agar islom taʼlimotida bilimli shaxslar yetuk deb hisoblansa, mutafakkirlarimiz nazdida komil inson boʻlish uchun koʻplab fazilatlarni egallash lozimligini koʻramiz.

Muqaddas hadislar taʼlim va tarbiya, odob-axloq, qarindosh-urugʻ, ota-ona va farzand haq-huquqlarini taʼminlash, ezgulik, halollik, poklik, adolat, insof, vatanparvarlik, mehnatsevarlikni targʻib qiladi. Taʼlim va tarbiyaning maqsadi – avlodlardan avlodga oʻtib kelayotgan milliy-diniy qadriyatlarga mos, ruhan sogʻlom,

jismonan baquvvat, axloqiy pok yoshlarni voyaga yetkazish, komil insonni shakllantirishdan iboratdir.

Ma'naviy merosning moddiy qadriyatlar bilan uyg'unligini rivojlantirish ko'plab mutafakkirlarning tarixiy va adabiy asarlarida mohirona yozilgan bo'lib, jahon madaniyati xazinasiga boqiy hissa bo'lib qolmoqda. Turli ijtimoiy-iqtisodiy davrlarda yaratilgan hadislar, hikmatlar, rivoyatlar, qissalar, hikmatlar, g'azallar, ruboiylar, masnaviylar va boshqa shakllarda ta'lim va kasb-hunar o'rganishning ahamiyati, halol mehnat bilan kun kechirish zarurligi haqidagi fikrlar zamonamizgacha yetib kelgan.

Davlatimiz rahbari Shavkat Mirziyoyev "Milliy taraqqiyot yo'limizni davom ettirib, uni yangi bosqichga ko'taramiz" asarida "Oila, mahalla, butun jamiyatimizdagi turmush sharoiti, yoshlar tarbiyasi, tinch-osoyishta hayot, bugungi kunda muqaddas dinimiz musaffoligini asrash vazifasi qanchalik muhim ahamiyat kasb etayotgani haqida ko'proq gapirish kerak, deb o'ylayman. Chunki bu masalalar bugungi kunimizni, farzandlarimiz, nabiralarimizning taqdiri va kelajagini, bir so'z bilan aytganda, hayot-mamotimizni belgilab berishi hech kimga sir emas.

Mamlakatimizda istiqlolning dastlabki yillaridan boshlab vijdon erkinligini ta'minlash masalasiga ustuvor ahamiyat qaratilmoqda. Xususan, go'zal dinimiz, milliy qadriyatlarimiz xotirasi va merosini, ulug' va aziz avliyolarimiz xotirasi va merosini tiklash borasida ko'plab ishlar amalga oshirildi va qilinmoqda. Ta'lim va ma'rifat inson farovonligining asosiy omillaridir. Buni sof islom dinimiz bizga o'rgatadi.

Imom Buxoriy, Imom Termiziy, Bahouddin Naqshbandiy, Abduxoliq G'ijduvoni, Burxoniddin Marg'iloniy, Ahmad Farg'oniy va boshqa ko'plab buyuk mutafakkirlarimizning zaminimizda tug'ilib o'sgan, jahon madaniyati va sivilizatsiyasiga ulkan hissa qo'shgan merosi bugungi kungacha o'z ahamiyatini yo'qotgani yo'q.

Xulosa qilib aytganda, tarbiya ota-onalar, ta'lim muassasalari, jamiyat tomonidan yoshlarni tarbiyalashning ongli va maqsadli jarayoni bo'lib, u yoshlarning yoshi, psixologik, individual xususiyatlarini hisobga olgan holda amalga oshiriladi.

Adabiyot:

1. I.Karimov. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. Toshkent : “Ma'naviyat”, 2011 yil.
2. M. Kenjabek. Sunani Termiziy. Toshkent: “Adolat”, 1999 yil.
3. “Ash-Shamoil an-Nabaviyya”. Toshkent, 2017 yil.
4. Mirzo Kenjabek. “Buyuk Termiziylar” . Toshkent, 2017 yil.
5. K.Hasanova. “Pedagogika tarixi”. Toshkent, 1996 yil.
- 6.Q.Qodirov . Imom at-Termiziy hadislarida maorif va islom madaniyati. Toshkent, 2011